

Protokoll fra møte i Hovedkomiteen i VKM tirsdag 24 mai 2005 kl 0930-1600

Fra Hovedkomiteen:

Åshild Krogdahl (møteleder), Bjørn Næss, Hilde Kruse, Erik Dybing, Knut Berdal (stedfortreder for Ingolf Nes), Inger-Lise Steffensen (stedfortreder for Jan Alexander), Janneche Utne Skåre, Gro-Ingunn Hemre (stedfortreder for Anne-Katrine Lundebye Haldorsen), Martinus Løvik, Wenche Farstad, Leif Sundheim, Lene Frost Andersen, Øyvind Lie, Georg Kapperud

Forfall

Ingolf Nes, Jan Alexander, Anne- Katrine Lundebye Haldorsen, Judith Narvhus

Fra sekretariatet til VKM:

Kirstin Færden, Anne Finstad, Ingrid Slaatto Næss og Beate Furuto Folgerø (ref.)

Observatør fra Mattilsynet:

Mona Torp

Forkortelser benyttet i protokollen:

- FG Faggruppe
- FG1: Faggruppen for Hygiene og smittestoffer
- FG2: Faggruppen for Plantehelse, plantevernmidler og rester av plantevernmidler
- FG3: Faggruppen for GMO
- FG4: Faggruppen for Tilsetningsstoffer, aroma, matemballasje og kosmetikk
- FG5: Faggruppen for Forurensninger, naturlige toksiner og medisinrester i matkjeden
- FG6: Faggruppen for Fôr til terrestriske og akvatiske dyr
- FG7: Faggruppen for Ernæring (human), dietetiske produkter, ny mat og allergi
- FG8: Faggruppen for Dyrehelse og dyrevelferd (dyrevern)
- HK Hovedkomité
- MT Mattilsynet
- VKM Vitenskapskomiteen for mattrygghet

Sak 1 Konstituering av møtet (habilitet, oppfølgingssaker)

Det var ingen kommentarer til innkallingen. Ingen av medlemmene meldte seg inhabile til noen av sakene på dagsordenen.

En sak ble meldt inn under eventuelt – fastsettelse av møtedatoer for det neste året.

Oppfølging av saker fra forrige møte:

Sak 2. 170205 Strategiplan for VKM 2005-06. Etter behandlingen av saken 170205 har sekretariatet skrevet om dokumentene i henhold til kommentarene som fremkom på møtet. Dokumentene har så vært på elektronisk høring i hovedkomiteen hvor Øyvind Lie hadde noen kommentarer. Den ene kommentaren gikk på bruken av ordet *skal* istedenfor ordet *kan* i punktene som omtaler risikovurderinger initiert av VKM, begrunnet med at både VKMs vedtekter og tildelingsbrev sier at VKM *kan* initiere risikovurderinger. Den andre kommentaren gjaldt punktene som går på komiteens ansvar for å holde seg faglig oppdatert, og som angår komiteens innspill om forskningsutfordringer.

Hovedkomiteens ledelse og sekretariatet kom frem til at det ikke var ønskelig med vesentlige endringer av strategidokumentene etter høringsrunden. Når så få kom med endringsforslag ble dette tolket som at det var enighet i størsteparten av hovedkomiteen om punktene slik de stod. Det ble derfor bestemt at det ikke var riktig å bruke Hovedkomiteens tid på en ny kommentar-runde så langt ute i året, men å heller ta sikte på ny gjennomgang sent i 2005 for å revidere strategidokumentene for år 2006. Da VKM i det siste har fått sterke signaler, blant annet i kontaktmøtet med matdepartementene i februar, om at VKM skal være aktiv og initiere risikovurderinger mener HKs ledelse og sekretariat dessuten at det er et poeng å fremheve VKMs intensjon ved å skrive *skal initiere risikovurderinger* i strategidokumentene.

Øyvind Lie tok ovenstående til etterretning, men fastholdt at det var viktig ved oppstarten av VKM å ha fokus på hovedoppgaven som er risikovurdering og at dette bør avspeiles i mål og strategidokumenter.

Protokolltilførsel: Øyvind Lie ba om at hans kommentarer skulle protokollføres:

”For å rendyrke dokumentet i forhold til vedtekter og tildelingsbrev ønsker jeg å sløyfe de punktene i Mål og strategiplan for 2005-2006 som ikke omhandler risikovurdering (Følge med på utviklingen innen VKM-relevante fagområder og Bidra til økt forståelse for kunnskaps- og forskningsbehov innenfor VKMs område). I tillegg bør en harmonisere Mål og strategiplan med vedtekter og tildelingsbrev ved å bytte ut ordet skal med kan, knyttet til initiering av risikovurderinger av VKM. Av dette følger at i årsplan 2005 sløyfes følgende i Hovedmål 1: Initiere 8 risikovurderinger og Påpeke forsknings- og kunnskapsbehov.”

Sak 8. 170205 Rutiner for behandling av saker i HK. Etter behandlingen av saken i Hovedkomiteen 17. februar har sekretariatet sett behovet for utvikling av mer presise rutiner. Når VKM har avsluttet flere saker å basere rutine på, vil sekretariatet komme tilbake til Hovedkomiteen med et revidert forslag til slike rutiner.

Sak 9. 170205 Klager på risikovurderinger. Også i denne saken har det vist seg å være et behov for ytterligere presisering. Et revidert notat kommer på et senere tidspunkt.

Sak 2 Harmonisert risikovurderingsmodell for stoffer som er både gentoksiske og kreftfremkallende

Erik Dybing la frem saken på vegne av ad hoc gruppen.

Medlemmer i HK ga følgende innspill til denne saken:

- Et godt verktøy for prioritering og rangering av risiko
- Dette arbeidet gir mulighet for bruk av disse prinsippene i VKMs vurderinger
- Uttalelsen er fin måte å markere/markedsføre VKM overfor EFSA
- Det er viktig for VKM å markere utad at vi har store kapasiteter med internasjonalt høyt renommé i komiteen

Vedtak:

Hovedkomiteen stiller seg bak uttalelsen som ad hoc gruppen har utviklet og ber om at uttalelsen oversendes til EFSA innen høringsfristen.

Sak 3 Vurdering av tilbakeholdelsestid for Lidokain for matproduserende dyr

Janneche Utne Skåre la frem saken på vegne av ad hoc gruppen.

Medlemmer i HK ga følgende innspill til denne saken:

- Det kom noen få konkrete forslag til tekstlige endringer som Skåre tok med seg i det videre arbeidet
- ”Recommodations” må fjernes fra konklusjonen. Anbefalingene fremgår indirekte av den øvrige teksten og VKM bør overlate til Mattilsynet å uttrykke dette eksplisitt for å ha en klar rollefordeling mellom risikovurdering og –håndtering.

Vedtak:

Hovedkomiteen stiller seg bak uttalelsen som ad hoc gruppen har utviklet med de justeringer som Hovedkomiteen har foreslått.

Sak 4 Helse- og miljøvurdering knyttet til antibiotika-resistensgener i GMO

På vegne av ad hoc gruppen ga Knut Berdal en orientering om bakgrunnen for denne saken og informerte om at arbeidet ikke var kommet langt nok til å trekke konklusjoner. I utgangspunktet ga Mattilsynet VKM 6 uker til å behandle saken men pga sakens kompleksitet har VKM bedt om få utsatt fristen til 30. juni.

Medlemmer i HK ga følgende innspill til denne saken:

- Et slikt arbeid tar minst 3 måneder men det er ønskelig med minst 6 måneder for å sikre en grundig saksbehandling av komiteen
- Denne saken er så komplisert at det er vanskelig å frem til en omforent konklusjon på en høring på e-post. Saken bør behandles på et møte i hovedkomiteen.

Vedtak:

Hovedkomiteen ber sekretariatet kontakte Mattilsynet og informere om at saken ikke kan leveres før etter neste møte i Hovedkomiteen (11. oktober).

Sak 5 Helhetssyn på fisk

Som ad hoc gruppens leder ga Janneche Utne Skåre en rask orientering om hvor langt arbeidet har kommet. Gruppen skal ha et utkast til rapport klart til behandling på Hovedkomiteens møte 11. oktober.

Vedtak:

Statusrapport fra ad hoc gruppen tas til etterretning.

Sak 6 Utredning av helsemessige konsekvenser ved bruk av søtstoffer i stedet for sukker i leskedrikker og saft

Som ad hoc gruppens leder ga Lene Frost Andersen en rask orientering om hvor langt arbeidet har kommet. Gruppen arbeider nå med en teoretisk gjennomgang av helsemessige konsekvenser. Øvrig arbeid kan ikke settes i gang før Mattilsynet leverer de nødvendige data. Dette vil ikke skje før etter sommerferien. Arbeidet er avtalt ferdigstilt i november så sant dataene fra Mattilsynet kommer som avtalt. Et utkast til ferdig rapport vil behandles på et av Hovedkomiteens møter i høst.

Vedtak:

Statusrapport fra ad hoc gruppen tas til etterretning.

Sak 7 Utvikling av generelle eksponeringsmodellverktøy

Som ad hoc gruppens sekretær informerte Anne Finstad om at ad hoc gruppens arbeid ennå ikke er påbegynt. Første møte i ad hoc gruppen er fastsatt til 30. mai.

Vedtak:

Statusrapport fra ad hoc gruppen tas til etterretning.

Sak 8 Inntaks-/eksponerings-/modellberegningskompetanse i VKM

Kirstin Færden presenterte saken og ba om kommentarer fra Hovedkomiteen.

Medlemmer i HK ga følgende kommentarer til spørsmålene som var stilt i saksdokumentet:

Spørsmål: Kan hovedkomiteen slutte seg til påstanden om at det er viktig for VKM å ha tilgang på kompetanse på inntaks-/ eksponerings-/ modellberegninger?

Det bør være flere enn Mattilsynet som har denne kompetansen

FG2 og FG5 ser et stort behov for faglig kompetanse og gjennomføring av humane inntaks- /eksponeringsberegninger

FG1 føler ikke dette behovet, synes kompetansen er dekket opp av faggruppen/koordinator og bruk av ad hoc kompetanse på modellering

FG4 føler et stort behov for å få tilgang til mer opplysninger om hvordan resultatet av beregninger er fremkommet

FG7 har funnet at Mattilsynets beregninger har hatt mangler

Spørsmål: Kjenner komiteen til planer for oppbygging av slik kompetanse?

Kompetansen er allerede til stede i de forskjellige fagområdene

VI og Planteforsk skal sette i gang et samarbeid med utvikling av et kartbasert verktøy for dyre- og plantehelseepidemiologi

Spørsmål: Ser komiteen for seg andre mulige løsninger for å dekke VKMs behov for denne kompetansen?

Det kan være vanskelig å forankre all relevant kompetanse (yrkeseksponering, miljø osv) til et enkelt FoU-miljø, samtidig har VKM behov for et sted å henvende seg

Spørsmål: Hvilken løsning synes komiteen er mest hensiktsmessig for å dekke VKMs behov for denne kompetansen?

VKM bør ha en prosess i forhold til Matdepartementene for å sikre at VKM får tilgang til de nødvendige data

Kunnskapsutviklingen må foregå i de FoU-miljøene som har det som oppgave

Mattilsynets observatør bemerket at Mattilsynet ikke selv synes det er viktig at beregningene gjøres hos dem.

Vedtak:

Sekretariatet utarbeider et nytt notat med en mer utførlig beskrivelse av problemstillingen og der innspillene fra Hovedkomiteen tas inn. Dokumentet sendes så på en e-post-høring til Hovedkomiteen før saken oversendes til Matdepartementene.

I mellomtiden må Sekretariatet ha en god dialog med Mattilsynet for å sikre at de nødvendige beregninger foreligger ved starten av arbeidet med risikovurderingene og be om mer utfyllende opplysninger om dataene som overleveres. Det må også etableres en dialog slik at beregningene om nødvendig kan justeres og/eller utvides underveis i arbeidet.

Sak 9 Årsplan for VKM

Tabellen over måloppnåelse for VKM pr 130505 ble lagt frem av sekretariatet og diskutert. Flere mente at en slik oversikt var nyttig for å få en oversikt over arbeidet i VKM. Det kom noen kommentarer til innholdet:

Arbeidet med beredskapsplaner bør prioriteres

Kurset i mediatrening bør være åpent for alle VKM-medlemmer som føler et behov for slik opplæring, ikke bare for faggruppelidere

Kurset i risikoanalyse bør være åpent for enkelte fagfolk som ikke er medlemmer av VKM

Vedtak:

Status for måloppnåelse hittil i år tas til etterretning med de innspill, kommentarer og justeringer som hovedkomiteen har kommet med

Sak 10 Orientering om arbeidet i faggruppene

FG1: Triklosan; representanter fra VKM var invitert på et møte som MT holdt med kosmetikkbransjen. Positivt at MT inkluderer VKM. Bransjen ga tilbakemeldinger på risikovurderingen, som ikke var av en slik natur at konklusjonene våre ville endres. Utredningen på *Yersinia* (egeninitiert) ferdigstilles snarest og oversendes MT. Den selvinitierte utredningen på *Salmonella* oversendes MT i august. Utredningen på *Toxoplasma* som FG har tatt initiativ til legges på is da et tilsvarende arbeid er satt i gang i nordisk regi. Risikovurderingen på

Rabies ferdigstilles i juni. Risikovurderingen på upasteurisert melk er et eksempel på en svært god dialog med MT. FG har fått svært gode rammer for å gjøre et godt arbeid. FG deltar også i arbeidet med helse- og miljøvurdering knyttet til antibiotikaresistensgener i GMO.

FG2: En oppdatert og utvidet rapport i saken om mørk ringråte på poteter fra Egypt er nå overlevert til MT. Det første møtet vedrørende godkjenning av plantevernmidler er avholdt. Det har tatt en del tid å finne formen både på møtene og vurderingene. Den første plantevern-middelvurderingen er oversendt og et nytt møte er fastsatt til 14. juni. FG har fått en hastesak som tas opp som en ekstrasak på møtet 14/6, det er publisert et epidemiologisk arbeid på reproduksjonsskader ved bruk av et plantevernmiddel (Mankozebe) som brukes til bekjempelse av tørråte.

FG3: Faggruppen arbeider for tiden med 2 saker; Helse- og miljøvurdering knyttet til antibiotikaresistensgener i GMO og risikovurdering av Pioneer Hi-Breds genmodifiserte mais.

FG4: Faggruppen har 5 saker til behandling for tiden. I en nylig avsluttet sak om migrasjon av ESBO og 2-EHA fra skruelukk til barnemat var representanter fra FG invitert på et møte med industrien. Dette møtet forløp svært positivt. Det er avholdt et møte mellom Mattilsynet og VKM (representert ved sekretariatet og 2 av FGs medlemmer som er ansatt ved FHI) om rollefordeling mellom MT, VKM og FHI relatert til saker på fagfeltene materialer i kontakt med næringsmidler og drikkevann.

FG5: Faggruppen har avsluttet en vurdering av dioksiner og dioksinliknende PCB i kveite som fikk en del medieoppmerksomhet. Videre arbeides det med å ferdigstille en risikovurdering av PBDE (bromerte flammehemmere) og en vurdering av betydningen av å spise fisk fra Mjøsa som kan være mer forurenset en annen ferskvannsfisk. Faggruppen har fått mange bestillinger som har gått på vurdering av kostholdsråd for inntak av sjømat fra spesielt utsatte fjorder. FG skal derfor avgi en generell uttalelse som går på MTs håndtering av kostholdsråd slik at de kan behandle rutinesaker uten bistand fra VKM.

FG6: Faggruppen har fått 4 bestillinger som angår kadmium og fluor i fôr, mye oppmerksomhet rundt dette temaet. To av disse sakene er avsluttet. De to sakene som gjenstår angår bruk av krill i fôr og konsekvenser ved bruk av fiskeensilasje i fôr dersom grenseverdiene for kadmium heves.

FG7: Faggruppen har avsluttet en stor mengde saker på Ny mat området og er nå i gang med en rekke saker som angår berikning av matvarer. Det er publisert en ny modell for berikning som kan gjøre dette arbeidet lettere. FG har også behandlet to klager på saker som er avsluttet; LGG i morsmelkerstatninger og energidrikker. For begge sakene gjelder at klagen er ordrik og svaret kort, konklusjonen er at risikovurderingen opprettholdes.

FG8: Sakene på dyrevern er nå avsluttet. For tiden har FG mer fokus på dyrehelse, to aktuelle saker; *Gyrodactylus* og pelsdyrfôr. FG har også bidratt i arbeidet med Lidokain. MT har varslet en ny bestilling på temaet forsert modning av laks.

Vedtak:

Orienteringene tas til etterretning

Sak 11 Supplering av VKM

Sekretariatet la frem saken. Sekretariatet har, med bistand fra en skandinavisk bedømmelseskomité og faggruppelederne, utarbeidet et forslag til supplering av VKM. Forslaget oversendes HOD medio juni.

Vedtak:

Statusrapporten tas til etterretning.

Sak 12 Eksempler på Mattilsynets håndtering av saker som har vært hos VKM

Mona Torp fra Mattilsynet ga noen eksempler på hvordan saker som er oversendt fra VKM er blitt håndtert videre hos Mattilsynet.

Triklosan: Mattilsynet har oversendt VKMs vurdering til EU-kommisjonen med ønske om at EU gjør en ny risikovurdering.

Invertebrater: VKMs vurdering har blitt lagt til grunn for utforming av ny dyrevernlov.

Miljøgifter i havner og fjorder: VKMs vurderinger har gitt grunnlag for endringer av det geografiske området for kostholdsråd.

Dioksiner og dioksinlignende PCB i mat: VKM har gitt en uttalelse til et forslag fra EU om nye grenseverdier for dioksinlignende PCB i mat, hvor VKM konkluderer at de foreslåtte grenseverdiene er for høye. Mattilsynet har brukt VKMs uttalelse i sitt arbeid overfor EU-kommisjonen, men har ennå ikke fått gehør for Norges syn på grenseverdiene.

Bromerte flammehekkere i Mjøsa: Generelle kommentarer fra VKM er brukt i et informasjonsskriv til befolkningen i det aktuelle området.

Dioksiner i kveite: Konklusjonene i VKMs vurdering har ført til at Mattilsynet har tatt initiativet til kartlegging av problemet.

Som en oppsummering sa Mona Torp at VKM bidrar med konklusjoner som er svært nyttige for Mattilsynets arbeid.

Vedtak:

Gjennomgangen fra Mattilsynet tas til etterretning.

Sak 13 Orientering fra sekretariatet

Kirstin Færden ga en kort orientering om:

TIK-senteret ved Universitetet i Oslo har fått bevilget midler fra NFR til et 10 måneders forskerstudium av VKM. Det er en statsviter som skal gjøre studien og hennes vinkling er hvordan grenseoppgangen mellom politikk og vitenskap etableres gjennom å opprette et skille mellom risikovurdering og –håndtering. Hun ønsker å se på ”Helhetssyn på fisk” som et eksempel.

Sekretariatet med støtte fra Hovedkomiteens ledelse har sendt inn et forslag til tekst for VKM i nasjonalbudsjettet for 2006.

Kurset i risikoanalyse for VKM avholdes 19. september på Adamsstuen. Medlemmene oppfordres til å delta.

EFSA's Advisory Forum har opprettet en arbeidsgruppe som skal se på utveksling av data mellom EFSA og medlemslandene. Første møte i arbeidsgruppen var 27. mai og Beate Folgerø fra sekretariatet er representanten fra Norge.

Vedtak:

Orienteringen tas til etterretning.

Sak 14 Forslag til saker som VKM skal ta opp på eget initiativ

Faggruppene har blitt oppfordret til å legge frem forslag på saker som VKM bør ta initiativet til å jobbe med. Disse sakene ble nevnt:

”Genetisk endret mat” – FG3

”DNA-vaksine” – FG3

Utredning om kaffein – FG4

”Anvendelse av TTC-prinsippet for risikovurderinger i VKMs faggrupper” – FG4

Saken om TTC-prinsippet ble grundig presentert av Inger-Lise Steffensen fra FG4 og representanter fra andre FG ble oppfordret til å delta i en ad hoc gruppe for å utrede saken. Ingen av de andre FG meldte inn representanter til arbeidet på møtet og FG4 ble oppfordret til å starte opp arbeidet alene.

HK hadde en generell diskusjon om saker som tas opp på VKMs initiativ og det kom frem uttrykk for litt forskjellige syn i komiteen på dette spørsmålet:

At VKM tar opp saker på eget initiativ er et krav for at komiteen skal oppfattes som uavhengig

VKM er ikke til for sin egen del, men for at Mattilsynet skal få utført de nødvendige risikovurderinger

Sakene som VKM tar opp selv må ikke nødvendigvis ha prioritet etter bestillinger fra Mattilsynet, med henvisning til at EFSA kan gi høy prioritet til saker de selv fremmer.

Vedtak:

Hovedkomiteen ber FG4 starte opp arbeidet med ”Anvendelse av TTC-prinsippet for risikovurderinger i VKMs faggrupper” i henhold til skissert tidsplan.

Sak 15 Eventuelt

Neste møter:

11. oktober

29. november

14. februar

23. mai

Takk

Åshild Krogdahl takket NIFES v/Øyvind Lie for at Hovedkomiteen ble tatt i mot på en så god måte.

Omvisning på NIFES

De møtedeltagerne som hadde anledning fikk en interessant omvisning i de flotte lokalene til NIFES.